

Riktlinjer för Härnösands kommuns konstverksamhet och inköp

Dokumentnamn	Riktlinjer för Härnösands kommuns konstverksamhet och inköp		Dokumenttyp Riktlinjer	
Fastställd/upprättad av	Kommunstyrelsen		Datum 2025-01-10	Diarienummer KS2024-000438
Dokumentansvarig/processägare	Elisabeth Oxelhöjd	Version 1	Senast reviderad [Datum]	Giltig t o m 20229-02-01
Dokumentinformation	[Dokumentinformation]			
Dokumentet gäller för	Härnösands kommuns förvaltningar och bolag			
Annan information	[Annan information]			

Innehåll

INLEDNING	3
1.1 Om Härnösands kommuns styrande dokument	3
1.2 Vem omfattas av riktlinjen	3
1.3 Syftet med riktlinjen	3
1.4 Lagbestämmelser	3
1.5 Vägledning och avsteg	4
1.6 DEFINITIONER	4
HÄRNÖSANDS KOMMUNS KONSTVERKSAMHET	4
2.1 Härnösands kommunala konsthall	5
HANTERING AV KOMMUNENS KONSTSAMLING	5
3.1 Inköp av lös konst	6
3.2 Gåvor och donationer	6
3.3 Bevarande av kommunens konst	6
3.4 Utlån av konst ur kommunens konstsamling	7
3.5 Stöld och skadegörelse	7
3.6 Försäljning eller annan avyttring	7
3.7 Riktlinjer för destruering	7
UPPHANDLING AV FAST KONST	8
4.1 Processmodell för upphandling av konst som omfattas av enprocentsregeln	8
4.2 Enprocentsregeln	8
4.2.1 Rutin för enprocentsregeln inom kommunorganisationen	8
4.2.2 Finansiering	9
4.2.3 Budgetprocess	9
4.2.4 Förfarande	9
4.2.5 Direktupphandling inom enprocent	10
4.2.6 Konstnärens roll och arbetsvillkor vid upphandling	10
4.2.7 Inköp av lös konst vid om- eller nybyggnation	10
EXTERNT ÄGDA FASTIGHETER	10

INLEDNING

1.1 Om Härnösands kommuns styrande dokument

Härnösands kommuns styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder, kommunstyrelsen och förvaltningar ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Kommunens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i kommunens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i verksamheterna.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningarna och bolagen. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

1.2 Vem omfattas av riktlinjen

Riktlinjen gäller nämnder, kommunstyrelsen, förvaltningar och bolag inom Härnösands kommun vid frågor som rör konstinvesteringar och konstplaceringar. Riktlinjen säkerställer yrkesverksamma konstnärers intressen när Härnösands kommun genomför konstinvesteringar och utställningar.

1.3 Syftet med riktlinjen

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att konstverksamheten i Härnösands kommun bedrivs effektivt, rättssäkert och kännetecknas av transparens, likabehandling samt god styrning och kontroll. Riktlinjerna ska vara tydliga och utförliga.

1.4 Lagbestämmelser

Denna riktlinje följer gällande lagstiftning.

Koppling till andra styrande dokument inom Härnösands kommun
Nedan listas några av de styrande dokument som angränsar till denna riktlinje

Styrande dokument	Fastställare för beslut	Giltighet
Tillväxtstrategi Härnösand	Kommunfullmäktige	2040
Målprogram 2024–2027	Kommunfullmäktige	2027
Kulturprogrammet	Kommunfullmäktige	2025
Mitt Härnösand 2040, Översiktsplan	Kommunfullmäktige	2040

1.5 Vägledning och avsteg

Förvaltningar som anser att det i ett enskilt beslut finns särskilda skäl till att göra avsteg från denna riktlinje ska dokumentera detta. Avsteget ska i så fall gynna en särskild grupp som ska stödjas eller främjas i enlighet med kommunens mål, förutsatt att det sker inom ramen för gällande lagstiftning och regler.

1.6 DEFINITIONER

Armlängds avstånd

Principen bygger på att det ska finnas ett organisatoriskt avstånd mellan politiskt beslutsfattande å ena sidan, och beslut som har med konstnärlig bedömning att göra å den andra. Armlängdsprincipen syftar alltså i stor utsträckning till att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet genom att förespråka ett organisatoriskt skydd från politiska beslut om konstnärligt innehåll.

Enprocentsregeln

Innebär att 1 procent av budgeten för ett byggprojekt (vid nybyggnation, om- eller tillbyggnad) avsätts till bild- eller formkonstnärlig gestaltning.

Fast konst

Platsbunden konstnärlig gestaltning eller utsmyckning inom- eller utomhus.

Lös konst

Färdiga verk som inte är platsbundna.

Offentlig konst

Konstverk avsedda för och ofta utförda direkt i miljöer där allmänheten regelmässigt har tillträde, konstverk som ägs av stat, landsting eller kommun och har bekostats av gemensamma skattemedel.

Upphovsrätt

Konstverk utförda av yrkesverksamma konstnärer är skyddade av upphovsrätt.

Yrkesverksamma konstnärer

Konstnärer som kan påvisa högre konstnärlig utbildning, minst två separatutställningar eller erfarenhet av offentliga uppdrag, enligt kriterier för medlemskap i KRO (Konstnärernas riksorganisation),

HÄRNÖSANDS KOMMUNS KONSTVERKSAMHET

Mötet med konst stimulerar individens utveckling och bidrar till mångfald och kreativitet i samhället. Samtidskonsten utmanar ofta vår bild av samhället och världen och ger möjlighet att utveckla vårt tänkande.

I utställningar med samtidskonst möter besökarna nya kulturer, vetenskap, existens, miljö, historia, samhällsfrågor och andra aktuella ämnen på ett fördjupat och stimulerande sätt.

Genom konstpedagogik, anpassade visningar och samtal om konst tillgängliggörs utställningar och offentlig konst för besökare i alla åldrar och med olika behov.

Kommunen praktiserar principen armlängds avstånd.

Konstpolitikens roll i Härnösand är att skapa goda förutsättningar för hållbara villkor för professionella kulturaktörer inom alla konstformer att kunna arbeta fritt och obundet. Den kvalitativa konsten i alla dess uttryck och konstens självständiga ställning och egenvärde ska värnas. Rätten till ett fritt konstnärligt skapande är fastslagen i yttrandefrihetsgrundlagen.

2.1 Härnösands kommunala konsthall

Härnösands konsthall ska erbjuda utställningar med samtidskonst av hög aktualitet och kvalitet och är en arena för yrkesverksamma konstnärer på nationell nivå och en aktör inom det regionala kulturlivet. Konstnärerna som erbjuds utställning vid Härnösands Konsthall ska vara yrkesverksamma, professionella konstnärer i enlighet med KROs riktlinjer/branschpraxis/nationell praxis. Utställande konstnärer ersätts i enlighet med MU-avtalet och annan branschpraxis.

Beslut om utställningar, konstprojekt och pedagogik tas av sakkunnig tjänsteman inom konstområdet. Vid behov anlitas yrkesverksamma konstnärer som rådgivare.

Verksamheten samverkar även med andra aktörer kulturutövare och institutioner för att erbjuda gränsöverskridande kultur inom exempelvis dans, performance, musik, bildkonst och poesi samt erbjuder visningar, interaktiv konstpedagogik, guidningar till skolor, föreningar, privatpersoner och arbetsplatser

HANTERING AV KOMMUNENS KONSTSAMLING

All lös konst i kommunens ägo kallas kommunens konstsamling. Den största delen är konst inköpt för allmänna medel. Kommunen äger också Qvistska samlingen och mindre donationer som Curt Rydell-samlingen, Bengt Johanssons Gamla Härnösandsbilder samt enskilda donerade verk. I kommunens ägo finns även den offentliga konsten som är placerad såväl inomhus som utomhus. Härnösands Konsthall huserar och handhar kommunens konstsamlingar.

Kommunens konstsamlingar utgör en del av vårt kulturarv och har ett stort värde även för kommande generationer. Härnösands kommun bör därför sträva efter att tillgängliggöra och bevara både samtidskonst och äldre konst i kommunens ägo, samt att konst som köps in till samlingarna äger aktualitet och ett bestående konstnärligt värde.

3.1 Inköp av lös konst

Kommunen köper in lös konst för en summa som årligen avsätts av Härnösands kommunstyrelse. Härnösands kommun tillämpar LOU.

Inköp görs huvudsakligen vid samtidsutställningar i kommunens regi, undantagsvis från gallerier eller direkt från konstnärens ateljé.

Inköp av konst sker av sakkunnig tjänsteman inom konstområdet från yrkesverksamma samtida konstnärer. Vid behov anlitas sakkunnig konsult. Alla konstinköp protokollförs och diarieförs årsvis. Det inköpta konstverket fotas samt registreras i aktuellt registreringssystem för kommunens konst.

Vid inköp av all konst ska kommunen främja konstnärernas roll och arbetsvillkor. Konsten som köps in till kommunens konstsamling bör i den mån det är möjligt spegla samtidskonsten.

3.2 Gåvor och donationer

Gåvor/donationer till kommunen i form av konstverk kan tas emot utan villkor från givaren. Inga kostnader åläggas mottagaren vid verkets tillkomst, montering eller underhåll.

Vid större donationer som tillför ett väsentligt kulturellt, historiskt eller ekonomiskt värde till kommunen kan villkor tas upp till diskussion och accepteras. Gåvor och donationer som accepterats märks och registreras i konstregistret med anteckning om gåvogivare. Gåvobrev/donationsbrev avkrävs givaren och diarieförs. Kommunen kan avstå att ta emot gåvor av kvalitets- och förvaltningsskäl och förbinder sig inte att uppfylla specifika krav kring exempelvis placering.

Vid frågor som rör konst i offentlig miljö, även donationer eller ideella initiativ till offentlig konst bör ett långsiktigt perspektiv beaktas. Alla gåvor och donationer till kommunen hanteras av Kulturenheten, av sakkunnig tjänsteperson inom konst samt i de fall det behövs kulturchef.

3.3 Bevarande av kommunens konst

Härnösands kommunstyrelse har ett övergripande ansvar för kommunens konstsamling. Kulturenheten genom konsthallen ansvarar för att all lös konst förvaras, underhålls och bevaras på ett lämpligt sätt.

För den offentliga konsten i kommunens utomhusmiljöer finns det gemensamt intresse och delat ansvar mellan samhällsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen för att observera eventuellt behov av underhåll.

Samhällsförvaltningen har därefter ansvar för drift och underhåll av dessa verk, vilket sker i dialog med kommunstyrelseförvaltningen.

Samhällsförvaltningen ansvarar för att markunderhåll, snöröjning och liknande vid offentliga konstverk görs på ett sätt som inte påverkar konstverket.

Konstverk har beroende på exempelvis placering och materialval olika lång livslängd. Gestaltade miljöer kan därför bestå av såväl tillfälliga verk och permanenta gestaltningar.

Vid alla frågor som rör förändringar av konstverk eller miljön i närheten av konstverk, exempelvis plantering, ombyggnationer eller uppställning av objekt bör samråd med konstnär ske. Om konstnären inte kan tillfrågas ska ett samråd mellan sakkunniga tjänstepersoner ske.

Vid avyttrande av kommunägda fastigheter ska ägandeskap och ansvar för underhåll av befintlig konst fastställas.

3.4 Utlån av konst ur kommunens konstsamling

Konst ur Kommunens konstsamling lånas ut till verksamheter i kommunens förvaltningar. Konsten placeras i kommunens lokaler av sakkunnig tjänsteperson, på lämpligt sätt utifrån tillgång på konst och verksamheten i lokalen.

Sakkunnig tjänsteperson med konstkompetens sköter hängning, nedmontering och transport av all konst i kommunens lokaler, även kontor och liknande utrymmen.

För utlån av konstverk ur kommunens samlingar utanför Härnösands kommun gäller särskilda villkor. Skriftliga villkor för utlån utanför Härnösands kommun tas fram och bifogas låneavtalet. Vid förfrågningar om utlån av sällsynta och dyrbara verk tar kommunens sakkunniga inom konstområdet beslut i samråd med kulturchef.

3.5 Stöld och skadegörelse

Konsten försäkras genom kommunens försäkring. Vid skada eller stöld ska sakkunnig tjänsteperson inom konst underrättas och rådfrågas om åtgärder. Stölder polisanmäls. Vid underhåll och eventuell reparation ska om möjligt konstnären, eller en konstexpert för äldre konst, anlitas för att åtgärderna ska ske på ett professionellt sätt.

3.6 Försäljning eller annan avyttring

Härnösands kommun avyttrar normalt inte konst genom försäljning, i de flesta fall beräknas de administrativa kostnaderna överstiga eventuella inkomster. De mer värdefulla verken som skulle kunna säljas, utgör ett konstnärligt och historiskt värdefullt material. För det fall en försäljning trots detta blir aktuellt, ska frågan föras till politiskt beslut.

3.7 Riktlinjer för destruering

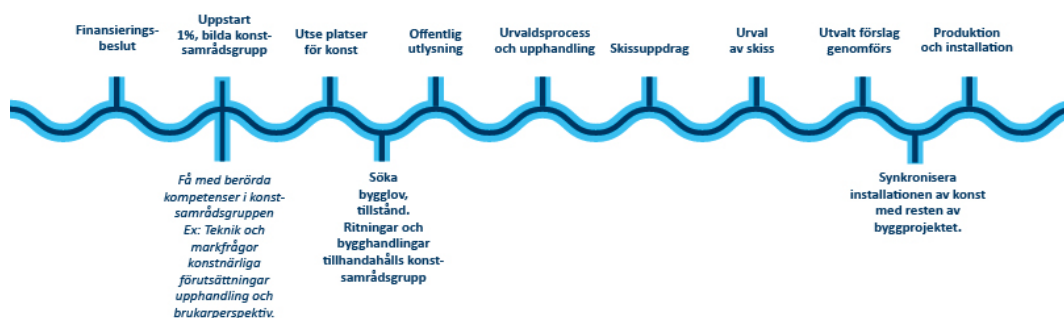
Konstverk i kommunens ägo som efter noggrant övervägande och som efter sakkunnig bedömning inte har något nominellt eller historiskt värde och som

inte går att placera ut eller förvaras kan destrueras. Vid beslut om destruering fotas konstverket och orsaker tilldestrueringsbeslutet beskrivs. Ärendet arkiveras med foto, orsak samt beslut. För konstverk som donerats till kommunen gäller donationsvillkoren.

UPPHANDLING AV FAST KONST

Vid inköp av offentlig konst och fasta utsmyckningar följs branschregler och rekommendationer. Upphandling och inköp regleras i LOU.

4.1 Processmodell för upphandling av konst som omfattas av enprocentsregeln.

4.2 Enprocentsregeln

Kommunen ska i enlighet med politiskt beslut 2014 avsätta medel för konstnärlig gestaltning. Modellen med 1% regeln omfattar kommunorganisationen och dess bolag.

4.2.1 Rutin för enprocentsregeln inom kommunorganisationen.

Vid uppstart av nytt 1%-projekt ansvarar kommunens olika förvaltningar och bolag, det vill säga projektägaren, att aktuella om- och nybyggnationer kommuniceras till kulturenheten.

I en dialog mellan kulturenheten och projektägaren fastslås vilka funktioner som behöver ingå i en samrådsgrupp för det aktuella projektet. Därefter bildas en samrådsgrupp, kulturenheten är sammankallande. Samrådsgruppen är rådgivande och kan bestå av till exempel följande funktioner; teknik- och markfrågor, konstnärliga förutsättningar, upphandlingskompetens och brukarperspektiv med flera. Utöver nyttjas kommunens kompetenser i de frågor som det behövs, exempelvis kommunikation.

I de fall en privat entreprenör genomför en om- eller nybyggnation, ska kommunen, i de fall det bedöms lämpligt, informera om kommunens ställningstagande i fråga om konstnärlig gestaltning med avsikt att stimulera liknande processer från entreprenörens sida

4.2.2 Finansiering

Medel för konstnärlig utsmyckning/gestaltning ska avsättas vid nybyggnad, ombyggnationer och vid större investeringar över 500 000 kr. Undantag från enprocentregeln kan vara projekt av övervägande teknisk karaktär, exempelvis ventilationsrenoveringar, stambyten, tillgänglighetsanpassningar och liknande.

Flera mindre investeringsprojekt kan generera medel till gemensamt konstverk, vilket gör det möjligt att placera konst även i delar av kommunen där inga byggprojekt pågår. Därför är det viktigt att även investeringsprojekten som understiger 500 000 kr kommuniceras till kulturenheten.

4.2.3 Budgetprocess

Budget för 1% projekt består av konstnärlig gestaltning, montering och uppsättning samt ev extern kompetens. Som riktmärke för konstnärlig gestaltning gäller att medel motsvarande 1 % av totalbudget för investeringen avsätts. Resterande kostnader kopplade till 1% projektet ingår i den totala investeringen och beaktas i budgeten enligt nedan.

Summa för 1% projektet fastslås av projektägaren och kommuniceras till samrådsgruppen. Kostnader som uppkommer i samband med tillskapandet av verket men inte ingår i den konstnärliga gestaltningen ska tydliggöras med vilka kostnadsställen dessa ska belasta. Budget för projektet ska tas fram så att synergieffekter kan nyttjas.

Nationell praxis inom konstområdet är att arbets- och materialkostnader för uppsättning eller montering av konstverk som ingår i den fasta inredningen av byggnaden vanligtvis inte inräknas i beloppet för konstnärlig gestaltning.

Vid större projekt kan en extern kompetens behöva upphandlas med kunskap inom såväl konst som plan- och byggprocesser, konsultarvudet går utanför 1% budget för konstnärlig gestaltning och är då att betrakta som behov av expertkompetens jämförbart andra behov i samband med byggnadsprocessen.

Det färdiga konstverkets förvaltning bör planeras redan i samband med förberedelse och genomförande av gestaltningen. Drifts- och underhållsbudget för kommunens offentliga konstverk ska följa behovet.

4.2.4 Förfarande

Vid upphandling av konstnärlig gestaltning är den konstnärliga kvaliteten viktad högre än andra urvalskriterier. Oavsett förfarande används en sakkunnig kommitté som i processen väljer ut ett antal konstnärer för eventuellt skissuppdrag och senare utsmyckningsuppdrag utifrån anbud eller

intresseanmälningar. För att lämna anbud ska konstnärer uppfylla krav på professionalitet enligt KRO:s kriterier.

Aktuella urvalskriterier kan exempelvis tas fram i samråd med, eller med godkännande från, representanter ur verksamheten. Kommunen kan även anlita en konstnär som arbetar nära brukare och verksamhet i en konstnärlig process för ökad delaktighet.

4.2.5 Direktupphandling inom enprocent.

Vid konstinköp i samband med enprocentsprojekt följs LOU och inköbspolicy.

4.2.6 Konstnärens roll och arbetsvillkor vid upphandling

Information om förutsättningar samt miljöbilder och ritningar ska tillhandahållas konstnärerna när anbudsinbjudan inleds. Om ritningarna inte visar alla detaljer och faktorer som tillkommer (t.ex. skyltar, elinstallationer etc.), så bör information om detta tillfogas upphandlingen.

Konstnär ges skälig tid för att lämna anbud, ta fram skissförslag samt att färdigställa den konstnärliga gestaltningen. Tiderna anpassas efter upphandlingens förutsättningar, årstid, material och andra relevanta faktorer.

4.2.7 Inköp av lös konst vid om- eller nybyggnation

Instället för att göra en upphandling, exempelvis vid mindre ny- eller tillbyggnationer, kan man köpa in s.k. lös konst (färdigproducerad konst) av hög kvalitet som tillför en extra dimension till plats och verksamhet. Inköp av lös konst är mindre tids och resurskrävande än en offentlig upphandling av konstnärlig gestaltning. Lös konst tillhör kommunens konstsamling och följer ej med vid eventuellt ägarbyte. Fast konst som är platsbunden inom- eller utomhus följer vanligtvis med vid ägarbytet.

EXTERNT ÄGDA FASTIGHETER

I externt ägda fastigheter där offentlig verksamhet i kommunens regi bedrivs kan kommunen placera konst.

Vid externt ägda fastigheter kan kommunen initiera konstnärliga projekt där flera parter bidrar till finansieringen. Vid delad finansiering ska ägandeskap och ansvar för underhåll av konsten fastställas.